

Universitätsbibliothek Paderborn

Johannis Trithemii Spanheimensis Primo, Deinde D. Iacobi Maioris Apvd Herbipolin Abbatis, viri suo aeuo doctiss. ... Partis Opera Historica, Qvotqvot hactenus reperiri potuerunt, omnia

Partim E Vetvstis Fvgientibusque editionibus reuocata, & ad fidem
Archetyporum castigata; partim ex manuscriptis nunc primùm edita ;
Qvorvm Catalogvm Aversa pagina exhibet

Iohannis Trithemii Spanheimensis Primo, Deinde D. Iacobi Maioris Apvd
Herbipolin Abbatis, viri suo æuo doctissimi Secvndæ Partis Chronica
Insignia Dvo - I. Coenobii Hirsavgiensis, Diœcesis Spirensis: eius
foundationem & progressum ab Anno Christi DCCCXXX. vsque ad Annum
MCCCLXX. II. Coenobii ...

Trithemius, Johannes

Francofvrti, 1601

De Nicolao Hvivs Monasterii Sponheimensis Abbate XXVI. qui præfuit
annis XX. mensibus VI. diebus XXI. & quibusdam gestis illius temporis.

urn:nbn:de:0128-1-17336

DE NICOLAO HVIVS MONASTERII SPONHEIMENSIS AB-

bate XXVI. qui præsui annis XX. mensibus VI. diebus XXI. & quibusdam gestis illius temporis.

POST resignationem domini Iohannis Trithemij abbatis nostri spontaneâ, ipsiusque translatione ad Herbipolim (vt supra dictum est) vacauit monasterium istud nostrum Sponheimense ferme duobus mensibus; quibus tandem euolutis, conuenerunt nobiscum ad electione noui Pastoris duo abbates, Thomas videlicet in Selgenstati, & Iohannes motis Diui Baptistæ Ringauiensis, quos, vt Visitatores nobis iuxta more annalis capituli deputatos, libenter & cum honore directores negotij instantis admisimus. Anno igitur Dominica Natiuitatis prænotato MDVI. Indictione Roman. IX. quinto iduum Decembris, hoc est, altera die post festum immaculatæ conceptionis beatæ Mariæ semper virginis, mane circa horâ IX. vel quasi, conuenerunt ad locum capitularè Prior & Fratres de conuentu vna cum memoratis Visitatoribus, præmissisq; orationibus & protestationibus cõsuetis, negotium electionis per viam compromissionis mixtæ scrutinio in Dei nomine incepterunt in Notarij & testium præsentia. Votis itaque singulorum scrutatis (vt moris est) & redactis per Notarium in scriptis, maior pars fratrum eligentium vota sua direxerunt, in Nicolaum de Remich Priorè conuentus, ipsumq; in abbatè elegerunt: quanquã ipsi Visitatores libenter aliquè monasterio præfessent externum. Verum Prior & conuentus sibi nõ estimantes honestum vel vtile esse, si quempiã de alio monasterio monachum super se cõsuerent abbatè, propterea qd inter se plerique iudicarent idoneos, qui tantum subire õnus sagaciter & possent vtiq; & minime reculerent, non aliam quam ex ipsa congregatione sua (cur non dicam nostra) vnum quemlibet virum optimum constanter condicunt eligendum: quod ita condicentes præualuerunt, memoratum accipientes Nicolaum abbatem. Ferunt condictum non satis placuisse abbatibus, qui nescio quem è suis prætulissent. Nicolaus igitur in abbatem electus à suis, & per Moguntinum archiepiscopum lacobum ex more confirmatus, post Iohannem Trithemium abbatifat hodie, quam diu voluerit ille, qui solus omnia & nouit & potest, Deus benedictus in secula, Amen.

Patria ei fuit in ducatu Lutzenburgensi vicus quidã, quem Remich incolæ vocitant, haud procul ab oppido Namercenti: Pater eius Andreas nomine cõbũ manu & arte quærebatur homo simplicis vitæ & innocentis. Vxorè habuit Catharinã, quæ mater ipsi Nicolao fuit, eius autem fratres in puerili omnes ætate obierunt. Ipse vero Nicolaus, adhuc puer, iussione parentum literis operam dedit, primum in patria, deinde apud Treuirim, postea vero apud Wederauios illos qui Haffonibus sunt contigui, quos vulgariter Butzbachios nuncupamus: & mediocriter tunc quidem, sed per amplius in cõnobio postea profecit.

Anno Dominica natiuitatis 1481. cum esset annorũ ferme 18. ad monasterium istud Sponheim cum duobus alijs scholanibus venit, & à Iohanne Colnhausen priori in obsequantia regulari abbate nouiciatum suscepit, & anno reuoluto ad professione monasticã secundum cõsuetudinẽ ordinis admisus. In anno probationis suæ febres habuit acutas, quarum occasione prope fuerat de illius monachatu facta quorundã in conuentu negatio: nec diu post eius professione Subdiaconus ac diaconus ordinatus est promotio-
ne Iohannis de Colnhauen abbatis. Vitã in medio fratrum sine turbatione quietã exegit, & neminẽ sua conuersatione aut læsit vnquã, aut offendit. Iohanne de Colnhauen abbate non diu postea ad monasterium Selgenstati translato, Iohannes Trithemius in abbatia successit, qui Nicolau ipsi propter vitæ mansuetudinẽ singulari beneuolentia dilectionis profecutus, primo Sacerdotem fecit ordinari, deinde Capellanum ac familiarẽ ministrum sibi asciuit, & voto simul & exemplo ad studium literarum crebrius excitauit: quo præcipiente scriptor simul & lector Græcus euasit, Latinus melior, oprimus vero cum tẽpore & exercitatione Hebraicus. Post annos ferme IV. volens cum abbas Trith. paulatim ad altiora promouere, Cellerariũ constituit: quatenõ nõ solum interna disceret, sed etiã in exterioribus, sine quibus interna nõ subsistunt, experientiã cum tẽpore captaret. Verum mensib. necdum trib. plene in eo officio peractis, cum amator esset quietis, & interna plus appeteret excolere q̃ terrena, cum multa instantia Trithemiu orauit abbatè, vt eum dignaretur à tãto labore onerari; officij habere absolutũ, propterea qd videret se reb. gerendis & curis nequaquã sufficere. Cuius petitioni Trith. consensum præbuit, eũq; ad interiora reuocauit. Sed ne putaretur ignominia passus, mox illum Priorè instituit, in quo quidẽ officio per annos xv. perdurauit continue. In his quindecim annis tam Hebraicis q̃ Græcis literis, Trithemio præceptore operã impendit, & scriptor Hebraicus maxime bonus euasit. Quantum vero profecerit in reliquis, hoc est, vel in eruditione scripturarũ, vel in his quæ bonũ

Electus fit 9. die Decemb.

Mater patri in Nicolao vota sua dirigit.

Genus & origo Nicolai abbatis

Fit monachus.

Subdiaconus ac diaconus ordinatur.

Fit Capellanus.

Fit Cellerarius.

Prior instituitur.

Trithemii

Opera
Historia

examussim componunt exornantque Prælatum, non opus est scribere, cum nemo nostrum, qui cum eo quotidie conuersamur & viuimus, id queat nescire.

Fuit abbas huius monasterij 26.

Iohanne autem Trithemio Abbate (sicut diximus) ad Herbipolim translato, Nicolaus Prior in eius locum successit, & præest quam diu voluerit Deus. Homo, quantum ad corporis dispositionem pertinet, mediocris staturæ, corpore inter pinguedinem & macilentiam medius, facie nigra, capite caluus, incessu vacillans, meatu præcipiti saliens.

Iam abbas detropia coqueretur.

Premitur quotidiana inopia, propter censuum & prouentuum monasterij tenuitatem, & fortunam prædecessoris sui nequaquam potest assequi, ac propterea in multis compellitur habere patientiam. Iohannes etenim Trithemius multis principibus, Prælati atque Doctoribus notus & familiaris propter omnimodam suam eruditionem, plura habuit à diuersis suffragia, quæ nunc eius successoris omnia sunt negata.

Multi inuenerunt Trithemium.

Nam (sicuti ex ore Trithemij audiuius, & verum declaratione manifesta cognouimus) in XII. annis plus quam mille florenos à diuersis principibus, Prælati, alijsque amicis dono acquisiuit pro suo labore, studio, consilio, vel additionibus varijs scripturarum, quos omnes in communem huius monasterij ac fratrum conuertit utilitatem: & nihilominus, quantum ad incrementum rerum pertinet temporalium, sui tempore regiminis non usque adeo proficere potuit, quoniam adiutores idoneos & vtilis minime consequutus fuit, vnde nisi externorum habuisset crebra subsidia, eandem quam nos hodie patimur, inopiam, etiam sustinuisset. Vnde mirum non est, si hodie Sponheim magna prematur inopia, cum Trithemiana defecerunt subsidia. Credo indubitanter, imo scire me veraciter audeo dicere, quoniam si Trithemius in abbacia usque in hodiernum diem nobiscum maneret, ex omnibus iam debitis esse mus liberati. Cœperunt enim adesse momenta, quibus familiaritas maximorum Principum illi in pristina paupertate minime deseruissent, quod quam sit verum, ex eorum relatione cognoscimus, qui cum illo post resignatam abbatiam nostram apud Herbipolim sunt conuersati. Sed quid? nimis tarde intelligit, qui post factum dicit, *Hec quare fecit hoc?* Maxima causa Trithemij, quod nos deseruit, hæc fuisse creditur, quoniam nostros affectus minus sibi consentaneos esse non ignorabat: deinde quod nonnulli ex nostris ad eius Prælaturam anhelare videbantur manifestis indicijs, quod nullus erat in nobis qui fidelis ei atque idoneus zelosusque adiutor & cooperato: tam in spiritualibus, quam in temporalibus vellet occurrere, nec minus quod illi quise Abbates certissime præsumebat futuros, nihil de illo boni vsquam dicebant, sed potius quicquid in buccam venisset mali, tam Moguntia apud Abbatem & fratres S. Iacobi, quam in alijs locis quibuscunque & ad quoscunque: per quod multos Trithemio detractores effecerunt, & horum omnium nihil Trithemium latuit, qui machinamenta æmulorum & odia perspicue agnouit.

Causa Trithemij contentiones.

Quid faceret vir bonus & eruditus in medio æmulorum, cum propter auersionem & stultitiam quorundam nec sibi posset vtiliter prospicere, nec, deficientibus idoneis cooperatoribus, subditis proficua prouidere. Ergo cum esset astutus, declinavit malum, & (miserante Domino) locum sanctis studijs suis aptum reperit, & isto meliorem. Nos autem in foueam cecidimus, quam ex nobis aliqui non merenti Trithemio parauerunt. Homo videt in facie, & suo sæpius iudicio decipitur: Deus autem, qui corda scrutatur & renes, omnia nouit.

Cessit emulorum inuidia Trithemio.

Quid faceret vir bonus & eruditus in medio æmulorum, cum propter auersionem & stultitiam quorundam nec sibi posset vtiliter prospicere, nec, deficientibus idoneis cooperatoribus, subditis proficua prouidere. Ergo cum esset astutus, declinavit malum, & (miserante Domino) locum sanctis studijs suis aptum reperit, & isto meliorem. Nos autem in foueam cecidimus, quam ex nobis aliqui non merenti Trithemio parauerunt. Homo videt in facie, & suo sæpius iudicio decipitur: Deus autem, qui corda scrutatur & renes, omnia nouit.

M D V I I.

Conuentus Principum apud Constantiam.

Anno Nicolai abbatis nostri Sponheimensis I. Maximilianus Romanorum rex inclytus, conuentum Principum adunauit in Constantia & magnum & diuturnum, in quo multa fuerunt serio tractata de continuanda pace per regnum, & de incundo bello contra superbos, rebelles, & inobedientes Venetos, quorum innata temeritas plura ecclesiæ damna irrogauit, & plurima contra Romanum imperium perperam gessit, de quibus isthic mentionem facere rædiosum esset.

Trithemius vocatur à Marchione Brandenburgensi.

Eodem anno Ioachum Marchio Brandenburgensis, Romani imperij Archicamerarius ac Princeps Elector, misit ad Abbatem Trithemium apud Herbipolim literis cum nuncio atque muneribus, rogabat eum, quatenus adhuc semel Marchiam dignaretur ingredi, & secum vel ad duorum mensium tempus commorari, ad plenioris institutionem tam Græci quam Latini sermonis, & aliarum bonarum artium complementum. Sed Trithemius monasticæ quietis amator, hæc vice tam procul abire non consensit, quamuis Marchio illi plura promitteret, cui & prius multa donauit.

Maximilianus rex Romanus vocat Trithemium.

Maximilianus quoque, rex Romanorum eodem anno, ex conuentu Principum apud Constantiam celebrato, per nuncium & per literas ad se vocauit Trithemium, qui tamen

men vsque in annum sequentem suum distulit aduentum, propter mirandum Polygraphiæ opus regi dicandum, quod necdum erat perfectum.

MDVIII.

Anno Nicolai abbatis nostri II. XXV. die mensis Februarij mortuus est illustris Princeps Philippus comes Palatinus Rheni Bauariæq; dux, sacri Imperij Archidapifer & Princeps Elector, in ecclesiam S. Spiritus Heydelbergæ sepultus, filios relinquens septē: Ludouicum videlicet, qui post patrem obtinuit principatum, Philippum Episcopum Frisingensem: Fridericum tutorē filiorum Ruperti fratris defuncti ducis Bauariæ: Iohannē episcopum Ratisponensem: Georgium præpositum Moguntinensem, postea episcopum Spiritem: Henricum præpositum Aquensem: & Wolfgangum. Filias etiam quatuor post se reliquit superstitēs: videlicet Elizabeth quæ primo nupsit Wilhelmo prouinciali, Hassoni comiti, quo breui sine liberis mortuo, datur in vxorem Philippo de Baden Marchioni: Secunda filia Palatini superstes fuit Amalia: Tertia Magdalena nondum maritata: Quarta vero Catharina monialis ordinis nostri in cœnobio Noui Castri prope Heydelbergam, Wormaciensis diocesis, iuxta Neccarum.

Philippus comes Palatinus mortuus. Filios reliquit septem.

Filias quatuor.

Eodem anno, paucis post mortem Palatini diebus, hoc est, sexta feria post primam Quadragesimæ Dominicam, obiit etiam Albertus dux Bauariæ, de Monaco dictus, cuius senior filius nomine Wilhelmus postea anno Nicolai abbatis nostri IV. gubernationem paterni ducatus communi procerum consensu accepit.

Albertus dux Bauariæ mortuus.

Anno prænotato Nicolaus abbas noster antiquam domum torculariã, quam Conradus abbas olim ex fragili construxerat ligno, nimia vetustate ruinosam deposuit, & nouam quæ nunc videtur construxit.

Domus noua torcularia constructa. Trubemius vocatus: venit ad Maximilianum Cæsarem.

Eodem anno Dominus Iohannes Trithemius, quondã apud nos, nunc autē apud S. Iacobum in suburbio Herbipolensi abbas, iam tertio vocatus per nuncios atq; literas, misit quoque viatico sufficiente, ad Maximilianum Cæsarem venit ad Moguntiam, & vterius ad Coloniam: vbi inuento Cæsare, mansit cum eo quasi mensibus tribus, & postea remuneratus ab eo ad propria reuersus est. Quid cum Cæsare fecerit, aut quare ab eo fuerit vocatus, mihi non constat.

Vriel sit archiepiscopus Moguntinus.

Anno prænotato obiit Iacobus archiepiscopus Moguntinus, cui Vriel de Geminigen Decanus successit, qui frequenti anno in Dominica mediæ Quadragesimæ, qua Lætare cantatur, in ecclesia Moguntia consecratus fuit.

Hermannus archiepiscopus Colonienensis mortuus.

Eodem etiã anno in mense Augusto mortuus est Hermannus archiepiscopus Colonienensis, Princeps omnium nostræ ætate in pauperes & maxime claustrales munificentissimus, quibus plura beneficia impendit. Multa in sua diocesi monasteria reformauit, tam virginum quã virorum, & omnibus claustralibus, qui ad puritatē regulæ conuersabantur monasticæ, & multa & magna beneficia impendit. Nouum ordinis fratrum Minorum de obseruantia cœnobium in oppido residentia suæ Brule, quod nō multis à Colonia distat milliariis, à fundamento impensis proprijs extruxit, q̄ reliquijs sanctorum, libris, ac ornamentis necessarijs pulchre prouidit. Huic in archiepiscopatu Colonienensis ecclesiæ successit maior

Cœnobium nouum Minorum in Brula constructum.

Decanus Philippus de superiori Lapide, filius Wirici senioris, qui multo tempore in curia Iohannis archiepiscopi Treuironum primum locum obtinuit.

Philippus de Oberstein, sit archiepiscopus Colonienensis. Belli contra Venetos per Cæsarem institutum.

MDIX.

Anno abbatis nostri III. Maximil. Cæsar à Iulio papa secundo vocatus in Italiã, Venetos nō solum rebelles Imperio, sed etiam Romanæ ecclesiæ ipsique Pontifici Iulio memorato inobedientes ac rebelles, & propterea excommunicationis & anathematis vinculo innodatos, cōtra ipsos copijs aggreditur, & magna illos calamitate affecit. Prius tamen quã hoc bellum atrox & diuturnum inciperet, fœdus cum rege Gallorum Carolo inijt, quem postea in auxilium contra Venetos inuocauit, & multa cum eo potenter & fortiter egit. Itaq; circa principium mensis Iunij anno præscripto, Romano Pōfice Iulio & rege Gallorũ

Venetorum munitiones plures capta.

Ludouico auxilia ferētibus, Maximilian. Cæsar dominiũ Venetorũ potēter aggressus, multa eorũ millia prostrauit, & plures eorũ munitiones fortiss. suo imperio fortiter subiecit. Eodē anno in mense Maio cōuentus est habitus Principum & cōmunitatum vrbium Imperij apud Wormaciã, vbi Cæsar Maximil. per suos Oratores contra Venetos Imperij hostes postulauit auxilium, quod illa vice non obrinuit, quamuis longa consultatio fuerit habita. Posthac eodem anno XXI. die mensis Iunij Cæsar Maximilianus iterum Principes, vt auxilia ferant quantocyus contra Venetos, per literas imperiales scriosius mandauit, causasque per eos Wormatiæ allegatas in contrarium refellit.

Cōuentus Principum Wormatiæ.

Eodem quoq; anno vltima die mensis Maij per sententiã publicam ad ignem iudi-

THEMII
opus est scribere, cum nemo
d queat nescire.
ad Herbipolim translato, Nio-
olucrit Deus. Homo, quantum ad
corpore inter pinguedinem & maci-
lans, meati præcipiti saliens.
e prouentum monasterij tenent
equi, ac propterea in multitudine
uis multis principibus, Prælati
am suam eruditionē, plurā habuit
negata.
declaratione manifesti cogno-
principibus, Prælati, alijsque
el additionibus varijs scripturam
um conuertit vtilitatem & utilita-
temporalium, sui tempore regnatis
idoneos & viles minime cōsequi-
eandem quã nos hodie posside-
hodie Sponheim magna præsentia
indubitanter, imo scire me veraciter
que in hodiernum diem nobiscum
perunt enim ad esse in omnia
a paupertate minime deficiunt
us, qui cum illo post resignatū ab-
ed quid? nimis tarde intelligi
nemij, quod nos deseruit, hæc fuisse
taneos esse non ignorabat, unde
debantur manifestis indicijs, quod
esque adiutor & cooperatore, nunc
nec minus quod illi quæ se abbas
m dicebant, sed potius quicquid in
& fratres S. Iacobi, quoniam in
Trithemio detractores effecterunt,
inamenta æmulatorum & edia per-
olorum, cum propter æuoluntatem
cere, nec, deficientibus idoneis co-
esse astutus, declinanti in abbas
reperit, & isto meliorem. Nos
herenti Trithemio parauerunt, &
antem, qui corda scrutari ducit.

*Quatuor
ordinis Prae-
dicatorum
exusti Ber-
na.*

cati sunt & in cinerem combusti apud Bernenses in Suitia quatuor fratres ordinis praedicatorum, videlicet Prior, Lector, Subprior & Custos, propter quasdam dolosas & impias machinationes, quas principaliter contra immaculatam conceptionem beatae semper virginis Mariae, in scādala multorum, pessima & damnabili praesumptione excogitauerat, Cuius facti historia simul & processus contra eos habitus, cum per impressoriam artem diuulgatus sit vbique, opus non est vt hic per omnia rescribatur.

*Lantgrauus
Hassiae mori-
tur.*

Anno praenotato in mense Augusto mortuus est Wilhelmus comes prouincialis Hassiae, quem Lantgrauum nostrates appellant, post miserabilem & diuturnam infirmitatem, filio relicto infante ac regimine comitatus in manu tutorum.

*Dux Ioan-
nes in Ste-
morn mori-
tur.*

Eodem anno mortuus est Iohannes comes Palatinus Rheni, Bavariae dux & comes in Sponheim, cuius pater dux Fridericus praesens olim reformauit cenobium, consensu & cooperatione alterius Friderici, tunc quidem tutoris & patris Philippi comitis Palatini, de cuius morte paulo ante dixi. Erat autem Iohannes iste Princeps optimus, deuotus, amator pacis, iustus, reclusus & humanissimus, qui pacem & concordiam reformauit vbique potuit inter dissidentes, nec vllis propterea vel expensis pepercit vel laboribus; de-

*In subditos
pius, bonus
& mansue-
tus.*

enique sibi subiectos, pauperes simul & diuites, tanta prudentia gubernauit, tantaque securitate tutatus est, vt similem in toto non haberet Imperio. Accedentes ad se subditos summa cum pietate audiuit, consilium & auxilium singulis, cum magna liberalitate semper impendit: pauperes suos nunquam molestat in aliquo, sed eos, quos exhaurire bonis aut seruitijs etiam iuste aliquando potuit, minime grauari ab aliquo permisit.

*Monasterijs
& religiosis
humanus.*

Monasterijs & religiosis personis semper pius defensor & tutor exstitit, quos neque precarijs neque seruitutibus aut exactionibus vnquam grauauit. Natura mitissimus fuit, & propterea dilectus erat ab omnibus. Merito proinde & nos & successores nostri pro eius anima preces effundere ad omnipotentem Deum deuotissimas continue debemus.

*Iohannes fi-
lius eius dux
inchoatus.*

Filium post se reliquit vnicum, paterno vocatum nomine Iohannem, ac genitori in principatu feliciter succedentem, quem patri in omni virtutum decore non solum aequalem fore confidimus, sed etiam optimo quotidie meliorem fieri experimur, cernimus, & manifeste videmus, quem diu pietatis miseratio conferuet incolorem.

*Macharius
abbas exusti
monasterij
Limpurgensis
moriatur.*

Anno etiam praenotato, xvi. die mensis Septembris obiit Macharius exusti monasterij Limpurgensis abbas, & in parochiali ecclesia villae Wachenheim, quam pro construendo monasterio abbatiae incorporauerat suae, sepelitur, homo bonus & honestissimae conuersationis, qui vitam in multis tribulationibus exegit. Huic in abbatia successit Wernherus, quondam monachus huius monasterij nostri Sponheim, antecessori suo multum dissimilis.

*Clerus Wor-
maciensis in
urbem re-
uocatur.*

Anno etiam praenotato, Clerus Wormaciensis, qui decem iam annis ab vrbe pulsus exulans erat, propter diffensionem quam cum ciuibus habuit super quibusdam ecclesiasticis libertatibus, interponere vices suas Friderico duce Saxoniae, ad pacis concordiam & in ciuitatem reuersus est.

*Iohannes
Damius à
monialibus
pellitur.*

Eodem quoque anno Iohannes Damius Cortensius de Colonia, monachus huius cenobij, quem Iohannes Tritheimius quondam abbas noster, ante xxi. ferme annos, ad complacendum Iohanni Dalburgio Wormaciensi doctissimo Praesuli, Confessorè monialium in cenobio Noui castri prope Heidelbergam promouerat, aemulorum quorundam inuidia, & non sine maxima iniuria pulsus, & contra fidem promissam exacerbatus, ad nos reuertitur, & quam verum sit illud Gerhardi Groet distichon, iam sero experitur.

Gratia nulla perit, quam gratia sola fororum.

Sic fuit, est, & erit, Vndanck in sine laborum.

*Dissensio in-
ter abbatem
in Gotzavv
& Marchi-
onem de Ba-
den.*

Anno etiam praenotato, Iacobus abbas monasterij Gotzavvingensis, Spirensis diocesis, in Romana curia positus, contra Marchionem de Baden Christophorum, pro quibusdam rebus caducis actionem litis minus prouide inchoauit, per quam monasterio suo periculum graue timebatur imminere. Vnde Iohannes Tritheimius abbas Diui Leobardi postoli, & Conradus S. Stephani Herbipolensis, ex commissione prouincialis capituli ordinis, illud de Romana curia per literas vocauerunt ad Herbipolim, pollicentes se pro ipsius pace & commodo diligentiam impendere: qui consilio eorum & scriptis acquiescens, venit Herbipolim, vbi in praesentia procuratorum sui conuentus, ad hoc cum pleno mandato destinatorum, xiv. die Nouembris anni praescripti memoratus abbas Praelaturae suae voluntate spontanea cessit, & pro sustentatione sui triginta florenorum pensionem annuam, ad dies vitae suscepit.

uitia quatuor fratres ordinis p[ro]p[ri]a
propter qualdam dolos & imp[ro]p[ri]a
atam conceptionem beate sc[ri]ptur
abili p[re]sumptione excogitaueru[n]t
tus, cum per impressionem aucto
scribatur.

est Wilhelmus comes provincialis
miserabilem & diuturnam infirmitate
manu tutorum.

tinus Rheni, Bavariz dux & comes
reformauit cenobium, ceterisq[ue]
is & patris Philippi comitis Præfatis
iste Princeps optimus, deuotus
em & concordiam reformari vobis
expensis pepercit vel laboribus
udentia gubernauit, tanquam iu
rio. Accedentes ad se subditos
s, cum magna liberalitate semper
o, sed eos, quos exhaurebat bonitas
ab aliquo permisit.

ensor & tutor exstitit, quos neque
grauauit. Natura mirissimus fuit,
& nos & successores nostri pro
notissimas continue debemus.
nomine Iohannem, ac generosum
virtutum decore non solum aequi
orem fieri experimur, ceterisq[ue]
uet in coluemem.

bris obiit Macharius eximii mon
Wachenheim, quam pro coelestia
r, homo bonus & honestissime ci
Huic in abbacia successit Wern
heim, antecessori suo malum

qui decem iam annis ad vrbem
us habuit super quibusdam eccle
ice Saxoniz, ad pacis concordiam
fius de Colonia, monachus huius
noster, ante xii. ferme annos
tissimo Præsuli, Confessione
promouerat, & mulorum quoru
ra fidem promissam exactionem
per distichon, iam sero exipuit.

ij Gotzavvingensis, Spiritibus
Baden Christophorum, prop[ri]o
hoauit, per quam monasterio
Trithemius abbas Diuilectus
missione provincialis cap[itu]li
herbipolim, pollicentes imp[ro]p[ri]o
onsilio eorum & scripsit
sui conuentus, ad hoc in p[re]s
ripti memoratus abbas Præsule
i triginta florenorum per d[omi]n[u]m

Anno Nicolai abbatis nostri iv. conuentus principum in ciuitate Augusta factus est magnus, & ferme tribus mensibus durauit, in quo Cæsar Maximilianus in propria persona comparuit, & multa de instaurando & continuando bello contra Venetos cum eisdem principibus tractauit. In eodem conuentu principum Ludouicus Helianus Verceilensis, regis Gallorum Orator & nuncius comparuit, qui x. die mensis Aprilis orationem ad senatum principum & ciuitatum Imperij habuit elegantem, in qua perfidiam, fraudes, dolos, & veneficia multa Venetorum impie & crudeliter facta enumerat, & quantas Romanæ ecclesiæ, simul & imperio, nec minus toti rei Christianorum publice intulerint sua perfida machinatione clades, pleno corthurno declarat, hortabaturque nomine sui regis Imperatorem & principes, vt fraudulentis eorum pollicitationibus fidem non adhibeant, nec pacem illis sicte humiliatis concedant, sed proteruam penitus extirpent, funditus bello (vt cœpissent) humiliant, & dominium eorum iniquum penitus extirpent, ad cuius negotij consummationem omnem regis sui operam pollicebatur. Ab Augusta idem Orator descendit in Vngariam, nomine regis sui Gallorum, literas ferens & preces, quibus Venetos præuenire studuit, ne quod suffragiorum auxilium à rege Vngariæ possent sperare.

Conuentus
Prin ipum
in Augusta

Venetorum
fraudes de
signantur.

Eodem anno magna inter ciues & consules oppidi Erphordiensis apud Turingos fuit suborta dissensio, quæ breui tempore succrescens in immentum, multorum malorum seminariū fuit: vnde ciuium plures de senatu aut propria sponte de oppido fugerunt, furorē ciuium inferiorum metuentes, aut capti ab incolis carceribus mancipati fuere durissimis: è quibus potior atque potentior ciuis, nomine *Hans Keller* ad patibulum suspensus fuit, cui id criminis imponebant cæter, quod cum esset Senatorum supremus & thesaurorum potentissimus archiphylax, multa furtiue subtraxerit, & in proprios vfus expendit.

Ciuium in
Erstari sedi
tio.

Denique memorata seditionis occasione inter Vrielem archiepiscopum Moguntinum & Fridericum ducem Saxoniz grauis fuit suborta discordia: quorū vterque se Dominum Erphordiensem esse contendebat: creuitque paulatim intantum dissensio, vt cōtractis ab vtraq[ue] parte copijs ad bellandū sese mutuo pararent, q̄ Maximil. Cæsari postq̄ innotuit, ne procederēt ad bellū, eis autoritate imperiali per nūtiōs & literas mandauit.

Duerū Prin
cipum ob id
conuentione.

Causam vero inter eos amice tenendam commisit sapientissimo principi ac reuerendo patri, domino Laurentio episcopo Herbipolensi, Orientaliumque Francorū duci, quatenus coasumptis sibi consiliarijs archiepiscoporum, Treurenfis & Colonienfis, Marchionis quoque Iochim Brandenburgensis, & oppidorum Franckenfort, Norenberg, quam primum fieri posset pacem inter eos reformaret: quos si ad pacem possit reducere, bene esse adūm, si non posset, negotium ad Cæsarem remitteret.

Cæsar com
missis caus
sam episcopo
Herbipolensi.

Igitur circa mediū mensis Augusti memoratus Præsul conuocauit ad se Herbipolim imperiali autoritate partes dissidentes, hoc est, Vrielem archiep. Moguntinum, Fridericum ducē Saxoniz, & consulum Erphordianum, qui suos oratores, & consiliarios miserunt ipsi principibus ad eautel: rationis haud procul absentibus. Aderant & missi consiliarij archiepiscopi Treurenfis, Iochim quoq[ue] Marchionis Brandenburgensis, consultatus etiam Franckenfordiensis & Norenbergensis. Verum priusquam causa perfecte cœpit audiri, superuenerunt literæ Cæsarianæ, quibus mandabatur, conuentum illum transferri & seruari debere in oppido Smalkalden, Erphordianis viciniore, pro comprobatione testium eorum quæ dicerentur. Seruata est dies, auditæ sunt partes, sed concordia interuenire non potuit, ideoque res mansit suspensā.

Partes voc
antur Her
bipolim.

Item anno prænotato per totam Quadragesimam indulgentiæ cruciatæ pro Magistro & ordine militum Teutonicorum in Prussia, cōtra Tartaros & Ruthenos fidei Christianæ aduersarios, per dicecesim & ducatum Herbipolensem prædicabantur, & durauerunt à prima Dominica Quadragesimæ vsque ad festum S. Trinitatis in salute multorum.

Indulgentia
cruciatæ
prædicatur.

Anno etiam prænotato, xix. die mensis Iulij, Iochim Brandenburgensis Marchio omnes in principatu suo Iudæos cepit, ex quibus xxxviii. fecit comburi, & baptizatos duos captibus truncari, propterea quod sacramentum Dominici corporis à quodam perfido Christiano, qui cū eis fuit exultus, pro nouē grossis emissent, & crudeliter martyrizassent, puncturis sanguinē stillantibus: reliquos tamē eiusmodi criminis innoxios abire permisit.

Iudæorum
cubusio in
Marchia
Branden
burgensi.

Anno etiam prænotato Wilhelmus Bavariz ducis Alberti filius, natu maior, de suorum consilio & assensu regimen principatus paterni ad manus accepit, & principatur vsq[ue] in præsentē diem. Cuius mater, filia Friderici quondam Imperatoris iii. soror Maximiliani Cæsaris, mulier Christo deuotissima, duce Alberto marito, anno Nicolai abbatis ii. (vt fu-

Wilhelmus
dux Bava
ria Monaci.

pra dictum est) mortuo, religionem fororum de III. regula S. Francisci Monacensi oppido intravit, habitum griseum petijt & accepit, in quo & manet, deincepsq; manebit.

Anno etiam prænoto, conventu Principum in Augusta soluto, considerantes se Veneti, propter sua demerita tam à rege Gallorum quam à Cæsare arque principibus contemp-
10
tos, & quod voverant non posse obtinere, consilio inter se habito legationē miserunt ad Iulium papā, qui eatenus cum regibus sentiens, Venetorū erat aduerfarius, eosque (vt supra dictum est) tanquā rebelles excōmunicauerat, postulantes ab eo misericordiam, deniq; literis & Oratorū suorum persuasionibus id tandem effecerunt, quod Pontifex misericordia motus, & non iudicans pœnitentibus sinum matris ecclesie fore claudendum, illos recepit ad gratiam, & ab excōmunicacionis vinculo, quo ligati fuerāt, absoluit. Quod factū, quantum Cæsari Maximiliano & Ludouico regi Gallorū displicerit, non meis verbis, sed eorum factis posteritati fiet manifestū. Videtur enim non solum ipsis regibus, sed etiam alijs multis in eo maxime culpandus Pontifex, quod Cæsarem & Gallum regē Francorum suis mandatis contra Venetos euocauerit, & iam vbi negotium ad articulū devenit extremum, sine eorum consensu hostibus ipse dat veniā, fractoque foedere & pacto, q̄ cum principibus inierat, rumpit & violat conditiones belli, quas prior ipse statuens mandarat: abhinc stat papa pro Venetis contra Imperatorem Maximilianum, simul & regem Gallorum Ludouicum, bella gerit, exercitum ducit, & per menses iam plures in papilionibus Pontifex ipse didicit commorari, cuius rei finem expectamus.

Veneti mittunt Legationem ad papam. Iulius papa Venetos absoluit.

Papa stat pro Venetis contra Imperium. Dux se præbet exercitus. Monachi in Murhart ab ordine volunt apostatare.

Item anno sæpius prænoto abbas & monachi cœnobij S. Ianuarij martyris in Murhart, in partibus Sueuicæ, Herbipolensis diœcesis, machinationibus Sathanæ consentientes malignis, volentesq; ab ordine S. Benedicti, quē professi sunt, exemplo Cambergensiu apostatare, Priorē suum cum literis, pecunijs, & falsis narrationibus ad curiā miserunt Romanā, vt licentiā recedendi ab ordine, qua possent temeritate, impetrarent. Qui veniens Romam literas impetrauit consensus & indulti monasterium transferendum in ecclesiam secularē, q̄ tamē ad effectū perducere minime potuerūt, nec possunt vsq; in præsens.

Vdalicus etenim dux Wirtenbergensis, in cuius dominio Morhart est situarum, audiens bullam translationis à Priore, non sicut voluit, sed sicut potuit, impetratam, & apud mercatores in bāco Augustæ repositam, nuncio misso illam præcipit, & venire in manus apostatare cupientium non permisit. & ita cogitationes impiorum delusæ sunt, nec ad finem pecunierunt. Expofuerūt pro eadē bulla in utili multā pecuniam, & magnā propterea inopiam inciderunt. Prior autē reuersus ad monasterium, propterea q̄ terminos mandati sibi cōmissi transgressus, & exposuit pecuniam ingentē pro bulla, non qualem habere debuit sed vt potuit, iussu ducis & consensu abbatis capitur, & in castello quodā durissimo carceri mancipatur, in quo temeritatis suæ meritas dat pœnas in annum iam alterum. Sic enim sonabat mandatum, vt si papa cōsentiret, omnes collationes beneficiorum memorati cœnobij transire ad optantē (non dico quis fuerit, subest causa) bullam data pecunia per bancarios acciperet, si nō consentiret, nequaquā præsumeret. At papa in ea translatione nec sui iuris, nec episcopi Herbipolensis quicquā volēbat remittere, nec beneficiorum collationem cupientibus habere, eam penitus donare. Prior autem parum curans beneficiorum collationes quis haberet, modo ipsi habitum liceret deponere monasticum, & canonicum fieri secularē, nimiumq; apostatare cupiens ab ordine, duo milia florenorum & amplius pro bulla translationis memorata exposuit, & legem mandati, ab his qui miserant eum, sibi impostam transgressus fuit.

Dux Wirtenbergensis impedit.

Prior incarcerationatur A. postata.

Eodem igitur anno in aduentu Domini, Laurentius episcopus Herbipolensis ordinarius loci plurimum indignatus temeritatem abbatis & monachorum de Murhart, consilio accepto misit illuc suos Consiliarios, Iohannem Trithemium abbatem S. Iacobi, & Conradum abbatē S. Stephani, cum quibusdam alijs, ad visstrandum locum & monachos, & ad tentandum de modo & forma reformandi ipsum cœnobium. Aderant etiam ex parte ducis Wirtenbergensis, Iohannes abbas Hirsauensis, abbas quoque de Zvvifalten, & abbas de Lorch, cum quibusdam alijs, idem cum episcopo sentientes. Visitatione autem peracta, & computatione debitorum summarie recepta, certos de reformatione fratres illuc potuerunt, quibus & ordinem vitæ statuerunt: Porro ad pleniorē executionem alium diem, iterum illo conueniendi, ad Quadragesimam post secundam Dominicam anni sequentis ordinauerunt.

Cœnobium illud in Murheim reformatur.

Hyems dura.

Anno Nicolai abbatis nostri v. hyems admodum fuit dura & satis longa, niuibuscq; dia abundans, & vsque ad finem mensis Februarij terra faciem non deserens, Eodem

M D X I.

Eodem

THEMII

gula S. Francisci Monachi oppid
anet. deincepsq; mandit.
n Augusta soluto, considerantes
m à Casare atque principibus
ilio inter se habito legatione
Venetorū erat aduerarius, cepe
t, postulantes ab eo misericordiam,
dem effecerunt, quod Pontifici
a matris ecclesie fore elidendū
lo, quo ligari fuerat, absoluit.
Gallorū displicerit, non mox
enim non solum ipsi regem, sed
uod Casarem & Gallum regem
am vbi negotium ad artium in
veniā, fractioque fecedere & post
belli, quas prior ipse statos ma
m Maximilianum, simul de regem
per menses iam plures in populi
xpcctamus.
cenobij S. Ianuarij martiris in Mor
hinationibus Sathanz confectio
ofelli sunt, exemplo Cambergensī
arrationibus ad curā miseram lo
meritate, impetrarent. Qui veniens
nasterium transferendum in ecclē
otuerūt, nec possunt vsq; in presens
omnio Morhart est si tuarum, ac
ed sicut potuit, impetratam. Apud
o illam præcipuit, & venire in man
es impiorum delusa sunt, necesse
multā pecuniam, & magnā prop
erium, propterea qd terminos mo
gentē pō bulla, non qualē habere
tur, & in castello quodā iustitio
pœnas in annum iam alterum. Sic
collationes beneficiorum memo
subest causa) bullam datā pō
refuseret. At papa in ea translatio
lebat remittere, nec beneficiorum
Prior autem parum curas be
m liceret deponere monachum,
ens ab ordine, duo milia horre
ofuit, & legem mandati, ab hie
tius episcopus Herbipolensis
& monachorum de Marbura
Trithemium abbatem S. Iacobi de
d visitandum locum & monachos
cenobium. Aderant etiam ep
s, abbas quoque de Zwillen.
po sentientes. Visitationem
ta, certos de reformatione
orro ad pleniorē executionem
mam post secundam Dominum
m fuit dura & satis longa, nihil
ar faciem non descrens, Eodem

S P O N H E I M E N S E.

Eodem quoque anno, die mensis Februarij xxv. Ludouicus comes palatinus Rheni
Bauariæque dux & sacri imperij Archidapifer ac princeps Elector nuptias Heydelbergæ ce
lebrauit solennes, vxorem ducens filiam Alberti defuncti Bauariæ ducis, neptem videli
cet ex sorore Maximiliani Casaris.
Hucusque Trithemius.

Ludouicus
Palatinus
duxit uxore
rem.

M D X X V I.

DE IOHANNE DE SIEMERN, ABBATE HVIUS
monasterij Sponheimensis xxvii.

10

NICOLAVS abbas Sponheimensis calend. Iulij præfente seculo defunctus est, vir pius
& clemens, omni religioni & honestati deditus, & neminem sua præsumptione con
tristauit vnquam, monasterium suæ personæ expensis haud grauaui, verum regularem
disciplinam tam in se quam in subditis optime ad finem vsque vitæ suæ continuauit, qui
in medio Chori multarum lachrymarum suorum fratrum effusione est sepultus. Mortuo
reuerendo domino Nicolao abbate, vacauit abbatia Sponheim pastore IX. diebus, quibus
expletis aduen erunt abbates duo Iohannes videlicet abbas S. Iacobi Moguntinus, & Fri
dericus abbas sancti Iohannis in Ringauia, per nos (iuxta capituli nostri institutiones ad
hoc vocati.

Nicolaus
abbas mori
tur.

20

Anno igitur prænotato MDXXVI. IV. nonas Iulij circa horam octauam prior cum
fratribus nostri conuentus ad locum capitularem (præsidentibus præscriptis prælatis, ad
iunctis testibus ac Notarijs præsentibus) se conferens, præmissaque S. Spiritus muneri ac
doni inuocatione, nec non prius scitatione canonica (vt moris est) habita, electionem per
viam scrutiniij in Dei nomine incepit.

Votis itaque singulorum fratrum auditis, maior pars fratrum vota sua in fratrem Io
hannem de Siemern, pro tunc priorem, per Notarium signata, direxerunt. Nam electio
ne proclamata omnes in eum cōsenserunt, atque decreto electionis propria manu se sub
scripserunt: electusque anno & die præscriptis eodem anno Dominica proxima post fe
stum S. Iacobi apostoli per Albertum sedis apostolicæ Cardinalem ac archiepiscopum Mo
guntinum est confirmatus, atque in eodem die Iohanne episcopo, præfati Domini Al
berti in pontificalibus Vicario, munus benedictionis in ecclesia montis S. Iacobi, præfatis
abbatibus in pontificalibus assistantibus, accepit.

Iohannes sic
abbas huius
monasterij
27.

30

Fuit autem iste Iohannes Siemern patria Cynonotorum, * ex quodam oppido Ar
gendal, haud longe distans à ciuitate Siemern, natus parētibus honestis. Pater eius Petrus
nomine, è dicto oppido oriundus, mater eius nomine Helea, de villa Mirsbach exorta, qui
victum labore rusticano quærebant. Ipse vero Iohannes annis in puerilibus scholasticis li
teris à parentibus est traditus, quibus ad annum xxiii. vsque vacauit, in quo monasterium
nemine mortalium instigante intrauit: sub regulari disciplina annis xix. degebat, ac pro
motus ad sacerdotale prædicaturæ diuini verbi xvi. annis vigilantissimo studio præfuit: Et nunc
effectus abbas præfuit quam diu voluerit ille, qui solus omnia gubernat, cui sit laus & glo
ria in secula seculorum.

Genus Jo
origo Ioan
nis abbat
nostri.
* Hundt
rucker.

40